

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

Informativni Bilten

Jul — Decembar 2020

SADRŽAJ:

ŠESTOMESEČNI IZVEŠTAJ RADA	2
POSETE I AKTIVNOSTI USTAVNOG SUDA.....	4
PRESUDE.....	5
ESLjP – VAŽNE ODLUKE.....	13

Ustav Kosova - Poglavlje VIII

Ustavni sud

Član 112

[Osnovna Načela]

1. Ustavni sud je konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom.
2. Ustavni sud je potpuno nezavistan u obavljanju svojih dužnosti.

Sastav Ustavnog suda

Ustavni sud Republike Kosovo je sastavljen od 9 (devet) sudija.

Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo se imenuju u skladu sa članom 114 [*Sastav i Mandat Ustavnog suda*] Ustava i članovima 6 i 7. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo.

Nakon osnivanja Ustavnog suda u 2009 godine i u skladu sa bivšim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 6 (šest) od 9 (devet) sudija je imenovao predsednik Republike Kosova na predlog Skupštine.

Od 6 (šest) domaćih sudija, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 3 (tri) godine, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 6 (šest) godina i 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 9 (devet) godina.

U skladu sa gore navedenim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 3 (troje) međunarodnih sudija je imenovao Međunarodni civilni predstavnik, nakon konsultacije sa predsednikom Evropskog suda za ljudska prava.

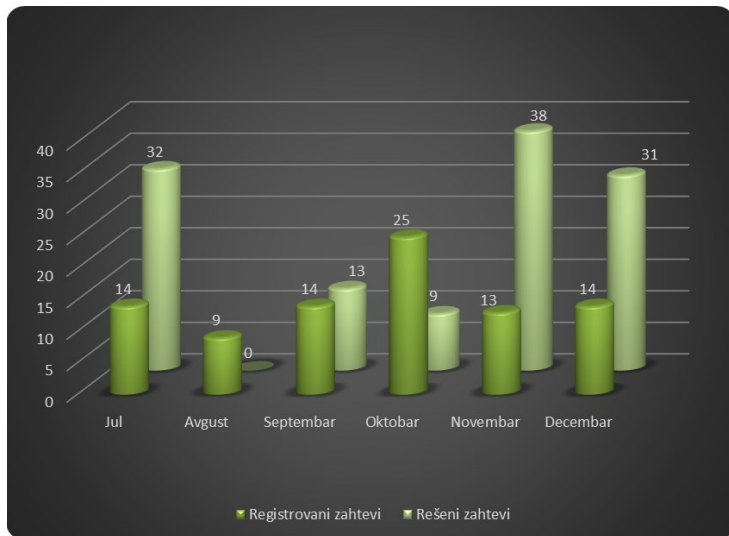
Sud trenutno sastoji od 9 (devet) domaćih sudija.

Status predmeta

Tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2020. godine, Sud je primio 89 novih zahteva dok je na radu imao ukupno 320 zahteva/predmeta. Ukupno 123 zahteva je rešeno ili 38.44% svih slučajeva na raspolaganju.

Tokom ovog perioda, 105 odluka je objavljeno na internet stranici Suda.

*Dinamika primljenih zahteva po mesecima
(1. jul – 31. decembar 2020. godine)*

U nastavku su predstavljene 12 presude koje je Sud doneo tokom šestomesečnog perioda, 1. jul – 31. decembar 2020. godine:

- Presuda u slučaju KO 203/19, podnosilac zahteva: Ombudsman. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti članova Zakona br. 06/L-114 o javnim službenicima.
- Presuda u slučaju KO 219/19, podnosilac zahteva: Ombudsman. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti Zakona br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru.
- Presuda u slučaju KI 38/19, podnosilac zahteva: Avdi Mujaj. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo, Rev. br. 285/2018, od 1. oktobra 2018. godine.
- Presuda u slučaju KI 56/18, podnosilac zahteva: Ahmet Frangu. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova, ARJ. UZVP. br. 67/2017, od 22. decembra 2017. godine.
- Presuda u slučaju KI 214/19, podnosilac zahteva: Murteza Koka. U podnošenom zahtevu se tražilo

ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova, Rev. br. 195/2019, od 23. jula 2019. godine.

- Presuda u slučaju KI 27/20, podnosilac zahteva: Pokret Vetëvendosje!. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova, A.A-U.ZH. br. 16.2019, od 10. oktobra 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 209/19, podnosilac zahteva: Memli Krasniqi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Apelacionog suda Kosova, Ka. br. 664/2019, od 5. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 80/19, podnosilac zahteva: Radomir Dimitrijević. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju, AC-I-18-0547-A0001, od 21. februara 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva: “ Et-hem Bokshi i drugi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju, AC-I-13-0181-A0008, od 29. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 224/19, podnosilac zahteva: Islam Krasniqi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda, AC-I-19-0114, od 19. septembra 2019. godine, za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju.
- Presuda u slučaju KI 227/19, podnosilac zahteva: N.T. “Spahia Petrol”. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova, ARJ. UZVP. br. 94/2019, od 1. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 193/19, podnosilac zahteva: Salih Mekaj. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Pml. br. 36/2019 od 5. juna 2019. godine.

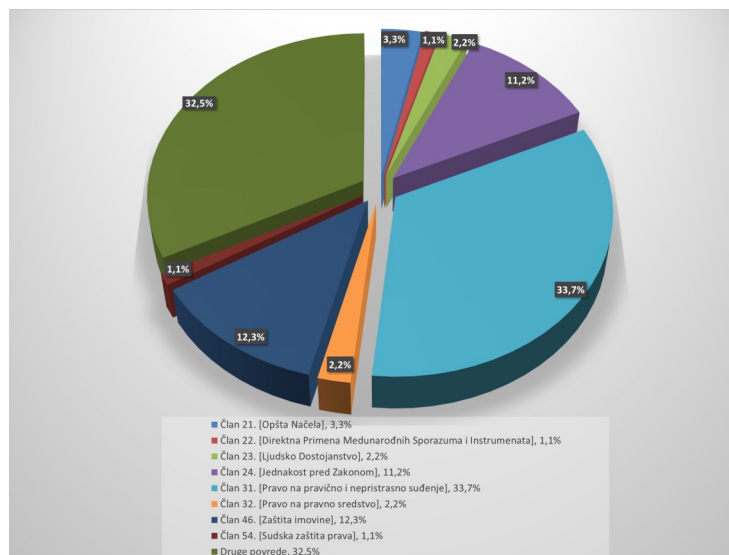
Vrste navodnih povreda

Vrste navodnih povreda od 89 primljenih zahteva tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2020. godine, su sledeće:

- Član 21. [Opšta Načela], 3 slučaja ili 3,3%;
- Član 22. [Direktna Primena Međunarodnih Sporazuma i Instrumenata], 1 slučaj ili 1,1%;
- Član 23. [Ljudsko Dostojanstvo], 2 slučaja ili 2,2%;
- Član 24. [Jednakost pred Zakonom], 10 slučaja ili 11,2 %;
- Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 30 slučaja ili 33,7%;

- Član 32. [Pravo na pravno sredstvo], 2 slučaja ili 2,2%;
- Član 46. [Zaštita imovine], 11 slučaja ili 12,3%;
- Član 54. [Sudska zaštita prava], 1 slučaj ili 1,1%;
- Druge povrede, 29 slučaja ili 32,5%;

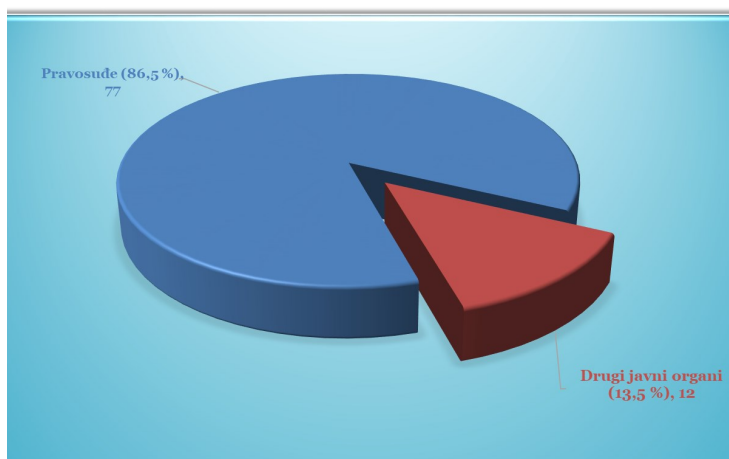
*Navodne povrede prema vrsti
(1. jul – 31. decembar 2020. godine)*

Navodni počinioci kršenja prava

- 77 zahteva ili 86,5 % zahteva se odnose na odluke sudova;
- 12 zahteva ili 13,5 % zahteva se odnose na odluke drugih javnih organa;

*Navodni prekršioci prava
(1. jul – 31. decembar 2020. godine)*

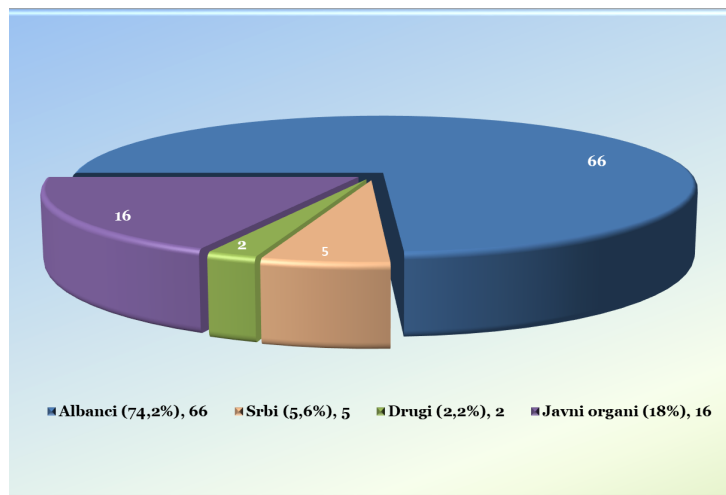
Pristup Sudu

Pristup pojedinaca Sudu se prikazuje na sledeći način:

- 66 zahteva je podneto od Albanaca, ili 74,2%;
- 5 zahteva je podneto od Srba, ili 5,6%;
- 2 zahteva je podneto od drugih zajednica, ili 2,2%;

- 16 zahteva je podneto od drugih javnih organa (pravnih lica), ili 18%;

*Etnička struktura podnosioca zahteva
(1. jul – 31. decembar 2020. godine)*

Sednice i veća za razmatranje

Tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2020. godine, Ustavni sud je održao 20 plenarnih sednica, 87 veća za razmatranje i 1 javnu raspravu, u kojim su razmatrani slučajevi rešeni odlukama, rešenjima, i presudama.

Tokom ovog šestomesečnog perioda, Ustavni sud je objavio 105 odluka.

Struktura objavljenih odluka izgleda na sledeći način:

- 12 presude (11,4%);
- 79 rešenja o neprihvatljivosti (75,2%);
- 13 odluke o odbijanju zahteva po krakom postupku (12,4%);
- 1 odluka o uklanjanju zahteva iz spiska (1%);

7 decembar 2020

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Arta Rama-Hajrizi, primila je novog ambasadora Švajcarske Konfederacije na Kosovu, g. Thomasa Kollyja, koji je prisustvovao sastanku u pratnji zamenice ambasadora, gđe Pauline Menthonnex-Gacaferri.

Nakon što mu je poželela dobrodošlicu, predsednica Rama-Hajrizi je upoznala ambasadora Kollyja sa najnovijim dostignućima koje je zabeležilo Kosovo u oblasti ustavnog sudstva, kao i sa izazovima sa kojima se Ustavni sud suočavao u svom radu tokom ove godine, kada se imaju u vidu i okolnosti koje su nastupile kao posledica pandemije COVID-19.

Predsednica Rama-Hajrizi je istakla odlične odnose i stalnu podršku koju je švajcarska ambasada pružala Ustavnom sudu tokom godina, posebno u izgradnji profesionalnih kapaciteta pomoćnog osoblja, a koji su ostvareni kroz različite projekte i studijske posete Evropskom sudu za ljudska prava.

Ambasador Kolly je obećao da će Švajcarska i dalje ostati bezrezervni podržavalac jačanja vladavine prava i ekonomskog razvoja na Kosovu, naglašavajući da saradnja i podrška za Ustavni sud neće manjkati ni u budućnosti.

24 decembar 2020

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Arta Rama-Hajrizi primila je novoimenovanu ambasadorku Republike Severne Makedonije, gđu Shpresu Jusufi.

Trenutni izazovi u pravosudnim sistemima obe zemlje, poštovanje ljudskih prava i sloboda u vreme pandemije i neophodnost unapređenja zakonske infrastrukture u skladu sa evropskim

standardima, bile su samo neke od tema o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku.

Tokom razgovora, predsednica Rama-Hajrizi je naglasila i dobre odnose saradnje koje Ustavni sud Kosova i Ustavni sud Severne Makedonije imaju već godinama, i tim povodom izrazila uverenje da će se ova saradnja i dalje dodatno intenzivirati zahvaljujući zajedničkom angažovanju.

Ambasadorka Jusufi je visoko ocenila dosadašnja postignuća u ustavnom sudstvu naše zemlje i potvrdila svoju spremnost da još više doprinese produbljivanju dobrih odnosa saradnje između Republike Kosovo i Republike Severne Makedonije na svim nivoima.

Presuda

KO 203/19

Podnosilac

Ombudsman

Zahtev za ocenu ustavnosti određenih članova Zakona br. 06/L-114 o javnim službenicima

Zahtev je bio zasnovan na stavu 2. podstav 1. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] i stavu 2. člana 116. [Pravni efekat odluka] Ustava, članovima 22., 27., 29. i 30. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo, i pravilima 32., 56. i 57. Poslovnika Ustavnog suda Republike Kosovo. Predmetna stvar zahteva je bila ocena ustavnosti članova 2. (stav 3), 5. (stav 1, podstav 1 i 2, i stav 2), 10. (stav 1 i 2), 11., 14. (stav 5), 15. (stav 4 i 6), 17. (stav 7), 31. (stav 3), 32. (stav 5), 33. (stav 5), 34. (stav 16), 35. (stav 6), 37. (stav 5), 38. (stav 7), 39. (stav 11), 40. (stav 12), 41. (stav 6), 42. (stav 10 i 11), 43. (stav 13), 44. (stav 4), 48. (stav 9), 49. (stav 6), 52. (stav 7), 54. (stav 6), 67. (stav 11), 68. (stav 8), 70. (stav 8), 71. (stav 8), 75., 80. (stav 4), 83. (stav 18) i člana 85, Zakona br. 06/L-114 o Javnim Službenicima koji je objavljen u službenom listu Republike Kosova dana 11. marta 2019. godine, i koji je stupio na snagu šest (6) meseci nakon objavljivanja u Službenom Listu. Podnosilac zahteva je tvrdio da osporeni članovi nisu u skladu sa stavom 2 člana 132 [Uloga i nadležnosti Ombudsmana] Ustava Republike Kosovo, kao i sa drugim ustavnim odredbama koje regulišu status nezavisnih ustavnih institucija.

U svom zahtevu, podnosilac zahteva je takođe tražio da Ustavni Sud donese privremenu meru za momentalno obustavljanje osporenih odredbi, koju je Sud odobrio nakon prvog razmatranja dana 19. novembra 2019. godine, u trajanju do 28. februara 2020. godine, i koju je produžio još dva puta, do 28. aprila, odnosno do 30. juna 2020. godine.

U proceni ustavnosti Zakona br. 06/L-114 o Javnim Službenicima, Sud je jednoglasno odlučio: (i) da je zahtev prihvatljiv za razmatranje u meritumu; (ii) da članovi 2. (stav 3), 4 (stav 3 i 4), 5. (stav 1, podstav 1 i 2, i stav 2), 10. (stav 1 i 2), 11., 14. (stav 5), 15. (stav 4 i 6), 17. (stav 7), 31. (stav 3), 32. (stav 5), 33. (stav 5), 34. (stav 16), 35. (stav 6), 37. (stav 5), 38. (stav 7),

39. (stav 11), 40. (stav 12), 41. (stav 6), 42. (stav 10 i 11), 43. (stav 13), 44. (stav 4), 48. (stav 9), 49. (stav 6), 52. (stav 7), 54. (stav 6), 67. (stav 11), 68. (stav 8), 70. (stav 8), 71. (stav 8), 75., 80. (stav 4), 83. (stav 18) i 85. Zakona br. 06/L-114 o Javnim Službenicima, nisu u skladu sa članovima 4, 7, 102, 108, 109, 110, 115, 132, 136, 139, 140 i 141 Ustava; (iii) Osporeni zakon se ne primenjuje u odnosu na: Sudski Savet Kosova; Tužilački Savet Kosova; Ustavni Sud; Instituciju Ombudsmana; Stalnog Revizora Kosova; Centralnu Izbornu Komisiju; Centralnu Banku Kosova i Nezavisnu Komisiju za Medije, sve dok se povređuje njihova funkcionalna i organizaciona nezavisnost koja je zagantovana Ustavom; (iv) Osporeni zakon ne povređuje ustavne Odredbe u vezi sa Forenzičkom Agencijom Kosova i civilnim službenicima Policije Kosova; (v) Skupština Republike Kosovo, treba da preduzme potrebne radnje radi izmene i dopune Zakona br. 06/L-114 o Javnim Službenicima u skladu sa nalazima iz ove Presude, a u vezi sa službenicima institucija koje su navedene u tački (iii); i (vi) da se stavi van snage privremena mera.

Ustavno pitanje koje sadrži navedeni zahtev je saglasnost sa Ustavom osporenog Zakona koji je izglasan od strane Skupštine, odnosno procena da li je isti u skladu sa principom “podele vlasti”, “nezavisnosti nezavisnih ustavnih institucija” i principom “jednakosti pred zakonom”, koja je zagantovana gore navedenih članovima Ustava. Sud je razmotrio ustavnost osporenog zakona samo u odnosu na gore navedene državne institucije, jer podnosilac zahteva nije osporio ustavnost osporenog Zakona u celosti i u odnosu na sve javne službenike koji su regulisani osporenim zakonom.

U vezi sa institucijama pravosudnog sistema koje su određene u Poglavlju VII [Pravosudni sistem] Ustava, Sud je utvrdio da osporeni Zakon daje široku nadležnost Vladi sa upravlja i nadzire javne službenike javne uprave, uključujući i javne službenike institucija Zakonodavstva, kao što su službenici Sudskog Saveta Kosova i; Tužilačkog saveta Kosova. Štaviše, osporeni Zakon daje Vladi nadležnost da donosi određeni broj podzakonskih akata da bi regulisala dalje važna pitanja u vezi sa civilnim službenicima kao što su pitanja odabira, imenovanja, unapređenja, radnog vremena, klasifikacije pozicija, disciplinske povrede, a što u suštini utiče i na funkcionisanje, klasifikaciju pozicija ali i na odgovarajuću sistematizaciju i organizacionu strukturu Sudstva i Nezavisnih Institucija. Skupština, time što je osporenim Zakonom dala nadležnost Vladi da upravlja sistemom civilne službe u svim institucijama, uključujući i Pravosudni sistem, odredila je da Predsedništvo Skupštine ima pravo da donosi podzakonske akte u vezi sa javnim službenicima Skupštine.

Ovim zakonodavnim rešenjem je osigurano da Vlada, odnosno Izvršna vlast neće imati nadležnosti da se “meša” u upravljanju službenika Skupštine, odnosno Izvršne vlasti; dok, za Sudsku vlast i nezavisne institucije nije predviđena nikakva garancija koja bi sprečila “mešanje” u upravljanju njihovim

službenicima. S tim u vezi, Sud je utvrdio da Skupština nije uspela da isto izužeće odredi službenike Sudstva i Pravosudnog Sistema, tako da bi osigurala podela vlasti ne samo u aspektu sudija i tužilaca, već i u vezi sa osobljem istih, isto kao što je to uradila za službenike Skupštine i Vlade.

Stoga, Sud je ocenio da time što nisu uključeni javni službenici institucija navedenih u Poglavlju VII [Pravosudni sistem], u izužećima iz člana 4 [Javni službenici sa posebnim statusom], stav 3 i 4 osporenog Zakona, osporeni Zakon povređuje načelo podela vlasti koje je zagarantovano članovima 4 i 7 Ustava kao i nezavisnost institucija navedenih u Poglavlju VII [Pravosudni Sistem] Ustava, konkretno Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova. Samim tim, Sud je smatrao da osporeni zakon nije u skladu sa Ustavom u vezi sa ovim institucijama i ne primenjuje se nad ovim institucijama sve dok osporava njihovu institucionalnu i organizacionu nezavisnost koja je zagarantovana Ustavom.

Što se tiče navoda podnosioca zahteva u vezi sa povredom nezavisnosti nezavisnih ustavnih institucija koje su navedene u Poglavlju VIII [Ustavni Sud] i XII [Nezavisne Institucije] Ustava, Sud se dotiče Nezavisnih institucija koje su izričito navedene u Poglavlju XII [Nezavisne Institucije], odnosno na članove 132-135 [Uloga i nadležnosti Ombudsmana], 136-138 [Stalni Revizor Kosova], 139 [Centralna Izborna Komisija], 140 [Centralna Banka Kosova], i 141 [Nezavisna Komisija za Medije], kao i u vezi sa Sudom kao što je to određeno u Poglavlju VIII [Ustavni Sud] Ustava. S tim u vezi, nezavisne Ustavne Institucije, na osnovu Ustava, su ovlašćene da odlučuju u vezi sa svojom unutrašnjom organizacijom, uključujući i regulisanje nekih specifičnosti u vezi sa osobljem istih, da bi osigurali svoju organizacionu i funkcionalnu nezavisnost. Stoga, Sud naglašava da, na osnovu Ustava i odgovarajućih Zakona, kao i na osnovu sudske prakse ovog Suda, detaljno navedene u Presudi, nad osobljem nezavisnih ustavnih institucija se primenjuju pravila civilne službe u onoj meri u kojoj ista ne povređuju njihovu nezavisnost. Regulisanja koja kreiraju direktno "mešanje" u njihovu funkcionalnu i organizacionu nezavisnost nisu u skladu sa Ustavom i vrednostima koje su tu navedene.

S tim u vezi, Sud je ocenio da Skupština, time što je ovlastila Vladu da putem osporenog zakona odnosi podzakonske akte koji regulišu pitanja zaposlenja, uključujući i klasifikaciju pozicija, kriterijuma za odabir i druga pitanja u nezavisnim ustavnim institucijama, ne uzimajući u obzir njihovu nezavisnost, povređuju suštinu nezavisnosti nezavisnih ustavnih institucija koja je zagarantovana članom 115 Poglavlja VIII Ustava i članovima 132, 36, 139, 140, 141 Poglavlja XII Ustava, kao javnih državnih vlasti koje su podeljene od zakonodavne i izvršne vlasti, od redovnog sudstva. Stoga, Sud utvrđuje da gore navedene povrede čine da osporeni Zakon ne bude u skladu sa Ustavom u odnosu na Sudstvo i nezavisne institucije i nad istima se neće moći primenjivati, sve dok ne poštuju njihovu organizacionu

i institucionalnu nezavisnost.

Što se tiče drugih institucija u vezi sa kojima je podnosilac zahteva podneo zahtev pred Sudom, konkretno službenicima KAF-a i javnim službenicima Policije Kosova, Sud naglašava da nezavisne agencije koje su osnovane po članu 142 Ustava nemaju isti status kao i nezavisne ustavne institucije koje su na izričit način navedene u Poglavlju XII Ustava. Ovo zbog toga što za razliku od drugih institucija koje su navedene u Poglavlju XII Ustava, "Nezavisne Agencije" koje su predviđene članom 142 ustava "su one institucije koje je osnovala Skupština, na osnovu relevantnih zakona, koji regulišu osnivanje, funkcionisanje i njihova ovlašćenja. Dakle, za razliku od činjenice da Skupština može da utemelji ili da ugasi „zakonom“ Nezavisne Agencije; Skupština nikada ne može da ugasi „zakonom“ neku od pet nezavisnih institucija koje su navedene iznad. Ovo čini glavnu razliku među Nezavisnim Institucijama koje su navedene u Poglavlju XII Ustava.

S tim u vezi, Sud je utvrdio da ni službenici Kosovske Agencije za Forenziku kao ni javni službenici Policije Kosova nisu u ekvivalentnoj poziciji sa službenicima OAK-; policijskim službenicima i policijskim inspektoratom; i službenicima carine Kosova, i zbog toga, nije potrebno da se tretiraju na isti način. Ovo zbog činjenice da princip nejednakog tretiranja dolazi u obzir samo u slučajevima kada se takvo tretiranje vrši u istim ili sličnim situacijama. U ovom konkretnom slučaju se ne može govoriti o nejednakom tretiranju jer službenici KAF-a i javni službenici Policije Kosova nisu u istoj, niti u sličnoj ili analognoj, poziciji sa službenicima u odnosu na koji se oni (samo) porede. Samim tim, Sud ocenjuje da osporeni Zakon time što uključuje službenike KAF-a i javne službenike Policije Kosova u oblast delovanja osporenog Zakona, ne povređuje princip jednakosti koji je zagarantovan članom 24 Ustava i članom 14 EKLJP-a.

Sud je na kraju utvrdio da nije potrebno da se osporeni Zakon stavi van snage u svojoj celini. U okolnostima ovog konkretnog slučaja, analiza nas je dovela do zaključka da time što se Zakon ne primenjuje u odnosu na gore navedene institucije ne čini Zakon ne primenljivim u praksi. Samim tim, sud je utvrdio da je Skupština obavezna da preduzme potrebne mere u vezi sa izmenama i dopunama Zakona br. 06/L-114 o Javnim Službenicima u skladu sa nalazima iz ove Presude, a u vezi sa službenicima institucija koji su specifično navedeni u izreci Presude. Do izmene i dopune zakona br. 06/L-114 o Javnim službenicima od strane Skupštine, odredbe ovog Zakona će se primenjivati samo u onolikoj meri koliko ne zadiru u funkcionalnu i organizacionu strukturu nezavisnih institucija koje su specifično navedene u izreci ove Presude. Sa druge strane, u vezi sa svim drugim institucijama, Zakon br. 06/L-114 o Javnim službenicima se primenjuje od dana stupanja na snagu Presude.

KO 219/19

Podnosilac

Ombudsman

Zahtev za ocenu ustavnosti Zakona br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru

Zahtev je podnela institucija ombudsmana Republike Kosovo, na osnovu člana 113. stav 2 podstav (1) Ustava. Predmetna stvar zahteva je bila ocena ustavnosti osporenog zakona, koji, prema navodima podnosioca zahteva, nije u saglasnosti sa stavom 2. člana 3. [Jednakost pred zakonom], članom 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], stavom 1. člana 7. [Vrednosti], članom 10. [Ekonomija], članom 21. [Opšta načela], stavom 1. člana 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], članom 23. [Ljudsko dostojanstvo], članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 46. [Zaštita imovine], članom 55. [Ograničenje prava i osnovnih sloboda], stavovima 3. i 7. člana 58. [Odgovornosti države], stavom 2. člana 102. [Opšta načela sudskog sistema], stavom 1. člana 109. [Državno tužilaštvo], članom 119. [Osnovna načela], stavovima 1. i 2. člana 142. [Nezavisne agencije], članom 130. [Uprava civilnog vazduhoplovstva] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav); članom 1. Protokola br. 1 (Zaštita imovine) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP), kao i stavom 2. člana 23. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP).

Prilikom ocene ustavnosti Zakona br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru, Sud je odlučio: (i) jednoglasno, da je zahtev prihvatljiv za razmatranje u meritumu; (ii) većinom glasova, da osporeni zakon, u celini, nije u saglasnosti sa članovima 4, 7, 102, 103, 108, 109, 110 Poglavlja VII, članom 115. Poglavlja VIII Ustava; kao i sa članovima 132, 136, 139 i 141 Poglavlja XII Ustava; (iii) da utvrdi da, nije potrebno razmatrati ostale navode podnosioca zahteva nakon što je osporeni zakon u celini proglašen neustavnim u pogledu povrede načela „podele vlasti“ i „pravne sigurnosti“; (iv) da se ukine privremena mera.

Ustavno pitanje koje je sadržano u ovoj presudi bila je saglasnost sa Ustavom osporenog zakona koji je izglasala Skupština Republike Kosovo, odnosno ocena

da li je isti u saglasnosti sa načelom „podele vlasti“ i načelom „pravne sigurnosti“, zagarantovanim gore navedenim članovima Ustava.

Sud je došao do zaključka da osporeni zakon sadrži čitav niz ozbiljnih problema ustavnog nivoa, koji bi se mogli sažeti na sledeći način: (i) osporeni zakon je u suprotnosti sa svojim ciljem za „usklađivanjem“ plata na nivou celokupnog javnog sektora – čineći proizvoljne i nerazumne izuzetke za nekoliko institucija, između ostalog za Bezbednosne snage Kosova, Obaveštajnu agenciju Kosova, Kosovsku agenciju za privatizaciju, Centralnu banku Kosova i samu Skupštinu; (ii) osporeni zakon potpuno isključuje nezavisnost sudske vlasti, ne ostavljajući joj nijednu samoregulatornu nadležnost za pitanja koje se tiču ostvarivanja „funkcionalne, organizacione i budžetske“ nezavisnosti; (iii) osporeni zakon, iako kaže da se plate uređuju ovim Zakonom, snizio je zakonsko uređenje za mnoga pitanja na nivo podzakonskih akata, pružajući mogućnost podzakonskog uređenja samo izvršnoj i zakonodavnoj vlasti; (iv) od ukupno osamnaest (18) nadležnosti za donošenje podzakonskih akata, šesnaest (16) su za Vladu i dve (2) za Skupštinu, a nijedna samoregulatorna nadležnost za sudsku vlast ili nezavisne institucije; (v) sudskoj vlasti i nezavisnim institucijama nije omogućena nijedna samoregulatorna nadležnost kojom bi mogle uživati svoju „institucionalnu, organizacionu, strukturnu i budžetsku“ nezavisnost u odnosu na svoju unutrašnju organizaciju i osoblje; (vi) usvojen je samo jedan (1) od osamnaest (18) podzakonskih akata koji su morali biti usvojeni u periodu od devet (9) meseci *vacatio legis*, odnosno do 1. decembra 2019. godine; (vii) kao što potvrđuju podaci Ministarstva finansija i transfera, za oko 42% pozicija se nije mogla dešifrovati plata jer bi se ista konačno utvrdila odgovarajućim klasifikacijama podzakonskim aktima Vlade; (viii) kao što potvrđuju podaci Ministarstva finansija i transfera „*dodatni budžetski trošak*“ osporenog zakona „*nije deo budžetskih projekcija 2019-2021*“; (ix) kao što potvrđuju podaci Ministarstva finansija i transfera, čak i kada bi osporeni zakon danas stupio na snagu, isti se ne bi mogao primeniti u celini u nedostatku podzakonskih akata.

Što se tiče člana 1. osporenog zakona, u kojem se predviđa cilj sveobuhvatnog usklađivanja plata čitavog javnog sektora, Sud je primetio da je zakonodavac bez bilo kakvog obrazloženja i proizvoljno isključio iz ovog Zakona, između ostalog, OAK, BSK, CBK i KAP. U ostalim delovima zakona, zakonodavac je odobrio i druge direktne ili uopšte nenaglašene izuzetke za službenike Skupštine, političko osoblje Skupštine, poslanike Skupštine. Sud je došao do zaključka da izuzeci koji su odobreni osporenim zakonom očigledno protivreče samom cilju sveobuhvatnog „usklađivanja“ radi kojeg je navodno donet. Shodno tome, smatralo se da su napravljeni izuzeci u suprotnosti sa samim ciljem Zakona i da stvaraju nerazumne, nedokazane i proizvoljne razlike. Što se tiče člana 3. (u vezi sa članom 24.) osporenog

zakona, u kojem se predviđa cilj sveobuhvatnog usklađivanja plata čitavog javnog sektora, Sud je primetio da je zakonodavac bez bilo kakvog obrazloženja i proizvoljno isključio iz ovog Zakona, između ostalog, OAK, BSK, CBK i KAP. U ostalim delovima zakona, zakonodavac je odobrio i druge direktne ili uopšte nenaglašene izuzetke za službenike Skupštine, političko osoblje Skupštine, poslanike Skupštine. Sud je došao do zaključka da izuzeci koji su odobreni osporenim zakonom očigledno protivreče samom cilju sveobuhvatnog „usklađivanja” radi kojeg je navodno donet. Shodno tome, smatralo se da su napravljeni izuzeci u suprotnosti sa samim ciljem Zakona i da stvaraju nerazumne, nedokazane i proizvoljne razlike.

Što se tiče člana 3. (u vezi sa članom 24.) osporenog zakona, Sud je utvrdio da se nisu sledila odnosno poštovala najmanje dva (2) od šest (6) osnovnih načela na kojima se navodno rukovodio osporeni zakon, odnosno ono „predvidljivosti” i „transparentnosti”. Prvo je predviđalo da se plata „ne može smanjiti, osim u vanrednoj situaciji finansijskih poteškoća i samo na osnovu zakona”; dok je drugo predviđalo da će „postupak utvrđivanja plate [biti] transparentan za javnost”. Konkretnije, što se tiče načela predvidljivosti, Sud je naglasio da je pristup zakonodavca da smatra načelo „predvidljivosti” važnim samo za ubuduće, a ne i za sadašnjicu doveo do previđanja prava lica koja su negativno pogođena Zakonom o platama. To stoga što prema novoj zakonskoj regulaciji Skupštine proizilazi da za ubuduće, zakonodavac smatra da se platu mogu smanjivati samo u izuzetnim situacijama i situacijama finansijskih teškoća; dok nijedna od plata koje su skraćene u javnom sektoru na osnovu osporenog zakona nisu opravdane na osnovu bilo kakve „izuzetne situacije” ili „finansijske teškoće”. Vlada je u Nacrtu zakona predvidela takvu garanciju neskraćivanja plata (član 27. početnog Nacrta zakona), ali je Skupština amandmanima eliminisala tu garanciju. Dalje, Sud ne smatra da je primenjeno načelo „transparentnosti” kada se za oko 42% pozicija koje trenutno primaju platu iz državnog budžeta još uvek ne može dešifrovati gde su pozicionirane i kolika će im biti plata prema novom Zakonu o platama.

Što se tiče članova 4, 5. i 12. osporenog zakona, Sud je primetio da je Skupština, kao jedna od tri klasične vlasti koje upravljaju Republikom Kosovo, predvidela da se sva pitanja koja se odnose na dodatke i nadoknade njenih zaposlenih, redovnog i političkog osoblja i samih poslanika, uređuju „posebnim aktima” usvojenim od Predsedništva Skupštine i da se takav izuzetak, prema zakonodavcu, „zasniva na prirodi i specifičnim uslovima rada Skupštine Republike Kosovo”. Sud je smatrao da takvi izuzeci, predviđeni samo za jednu vlast, predstavljaju jedan od najozbiljnijih ustavnih problema predmetnog zakona. Samo selektivno isključenje samo jedne vlasti i nepoštovanje ustavnih garancija drugih vlasti, zanemarujući u potpunosti pravosuđe i nezavisne institucije predstavlja zakonodavno rešenje koje se ne

podudara sa vrednostima i načelima Ustava, a posebno sa načelom podele vlasti.

Sud je takođe zabeležio činjenicu da osporeni zakon dodeljuje šesnaest (16) posebnih nadležnosti Vladi da podzakonskim aktima i nakon konsultacije sa nadležnim ministarstvima uređuje određena pitanja, uključujući i pitanja koja se tiču pravosuđa i nezavisnih institucija u pogledu njihove funkcionalne, organizacione, strukturne i budžetske nezavisnosti (vidi članove 5.4; 5.5; 6.3; 6.4; 7.5; 8.3; 9.5; 14.4; 15.4; 17.4; 18.2; 19.4; 20.5; 21.6; 21.8; 22.5; 25.3; 26.2; 27.2 osporenog zakona). S tim u vezi, Sud je primetio da pored Skupštine, odnosno zakonodavnog tela, jedini drugi organ vlasti koji je ovlašćen da uređuje određena pitanja podzakonskim aktima predstavlja Vlada, odnosno izvršna vlast. Jedina vlast čija je nezavisnost potpuno zaobiđena svakom vrstom specifičnog uređenja koje bi uzelo u obzir „prirodu i specifične uslove” njegovog rada i nezavisnosti – jeste pravosudna vlast. Isto se može reći i za nezavisne institucije iz poglavlja VIII i XII Ustava. To znači da su sva regulatorna ovlašćenja putem podzakonskih akata ostavljena u rukama izvršne i zakonodavne vlasti – kao dveju vlasti koje su u stvari izradile, odnosno usvojile ovu zakonsku inicijativu glasanjem u Skupštini.

Sud je naglasio da je zakonsko uređenje, potpunim isključivanjem samoregulatornih nadležnosti sudske vlasti, nesumnjivo stvorilo neravnotežu u podeli vlasti kojoj ne teži duh i slovo Ustava. Takvo pravno uređenje, ako bi se potvrdilo kao ustavno, imalo bi potencijal da stvori „mešanje” Izvršne vlasti u Sudsku vlast i „zavisnost” i „podređenost” Sudske vlasti Izvršnoj vlasti, jer bi ova prva morala da zavisi od volje druge, u smislu unutrašnjih uređenja za osoblje i funkcionalni, organizacioni, budžetski i strukturni aspekt rada. Takvo zakonsko uređenje je u otvorenoj suprotnosti sa Ustavom.

Što se tiče člana 31. (u vezi sa članom 34.) osporenog zakona gde je predviđeno da svi podzakonski akti predviđeni ovim zakonom moraju biti „usvojeni u roku od 9 meseci od objavljivanja u Službenom listu” i da osporeni zakon „stupa na snagu 9 meseci nakon objavljivanja u Službenom listu”, Sud je primetio da je samo jedan (1) od osamnaest (18) podzakonskih akata koji su trebali da budu usvojeni do 1. decembra 2019. godine, odnosno u roku koji je zakonodavac ostavio kao *vacatio legis* da se pripremi za sprovođenje osporenog zakona. U odgovorima dostavljenim Sudu, Ministarstvo finansija i transfera priznalo je da bi osporeni zakon, čak i ako bi danas stupio na snagu, ne bi mogao da se primeni u celini zbog nepostojanja podzakonskih akata. Nedostatak istih, prema objašnjenju Ministarstva finansija i transfera, onemogućilo mu je da pruži odgovor za oko 42% pozicija koje se plaćaju iz državnog budžeta, jer bez usvajanja podzakonskih akata nije poznato koliku će platu imati čitav niz pozicija koje se trenutno plaćaju iz državnog budžeta. Čitav ovaj neoprezni zakonodavni proces, bez ikakve sumnje, dovodi do neprihvatljive situacije pravne nesigurnosti koja ni na koji način ne može biti saglasna sa Ustavom i njegovim vrednostima

i načelima predvidljivosti, pravne sigurnosti i vladavine prava.

U vezi sa članom 32. osporenog zakona, u kojem se predviđa da je po stupanju na snagu osporenog zakona, svaka promena u strukturi, komponentama ili nivoima koeficijentata plata zabranjena, Sud je uočio neke ozbiljne konceptualne i praktične probleme na štetu pravosuđa i nezavisnih institucija. To stoga što, ako bi se ova odredba proglasila ustavnom, to značilo da kad god je pravosuđu i drugim nezavisnim institucijama potrebno da stvore novu poziciju u okviru svog organograma ili da promene unutrašnju organizacionu strukturu, u zavisnosti od potrebe koja se može pojaviti u budućnosti – oni moraju obratiti Vladi radi traženja dozvole i odobrenja za stvaranje nove pozicije i da traže dozvolu i odobrenje za promenu unutrašnje organizacione strukture. Osporeni zakon u lancu konačnog odlučivanja je ostavio Vladu kao vlast koja treba da „usvoji“ svaki predlog sudske vlasti. Sud je utvrdio da je ovo zakonsko uređenje bez ikakve sumnje u flagrantnoj suprotnosti sa pojmom „institucionalne, funkcionalne i organizacione“ nezavisnosti pravosuđa i nezavisnih institucija. Kao takvo, ovo uređenje je neprihvatljivo i protivno Ustavu i ključnom načelu podele vlasti kao izabranom ustavnom modelu za upravljanje Republikom Kosovo.

Što se tiče člana 33. osporenog zakona, Sud je primetio da su, *inter alia*, izričito ukinuti neki od specifičnih članova organskih zakona pravosuđa koji su prethodno uređivali pitanje plata pravosuđa uopšte, Ustavnog suda i predsedništva oba saveta, Sudskog i Tužilačkog saveta. Međutim, članom 28. osporenog zakona je predviđeno da se isti neće primenjivati na gore navedene funkcionere do 31. decembra 2022. godine. Sud je primetio dva očigledna i fundamentalna problema u tom aspektu.

Prvi se odnosio na zakonski vakuum i zakonsku kontradikciju koji je stvoren osporenim zakonom. To stoga što bi u pravnom trenutku kada bi osporen zakon stupio na snagu, član 33. ovog zakona stavio van snage sve odnosne norme koje trenutno uređuju plate pravosuđa, Ustavnog suda, predsedavajućih Sudskog i Tužilačkog saveta (vidi tačke 1.4; 1.6; 1.7; 1.8 člana 33. osporenog zakona) a za čije plate Zakon istovremeno navodi da će biti sačuvane u odgovarajućem periodu. Postavlja se pitanje da li bi se prilikom stupanja na snagu osporenog zakona stavili van snage članovi organskih zakona koji uređuju trenutne plate – na osnovu kojeg zakona bi ispalo da primaju plate ovi posebni funkcioneri. Koja bi im plata bila sačuvana kada bi odredbe koje uređuju njihovu „staru“ platu – za koju se pretpostavlja da bi bila „sačuvana“ – bile stavljene van snage. Ovim neopreznim zakonskim uređenjem proizilazi da bi zakonodavac ostavio dotične funkcionere bez ikakvog zakonskog uređenja. Drugo se odnosilo na koncept zadržavanja plata pravosuđa samo do kraja 2022. godine i potom drastično smanjenje plata posle tog datuma. Za takav scenario se nije smatralo da može doprineti garantovanju nezavisnog sudstva. Naprotiv, takvo

zakonodavno rešenje bi stavilo pod nepreporučljivi pritisak sudsku vlast u odnosu na zakonodavnu i izvršnu vlast.

Da bi došao do ovih zaključaka, Sud je uzeo u obzir sledeće aspekte:

Kada je u pitanju Skupština, Sud je naglasio da zakonodavna vlast ima glavnu ustavnu ingerenciju za donošenje zakona na nivou zemlje. U aspektu okolnosti konkretnog slučaja, ispostavlja se da je nesporno ovlašćenje Skupštine da vršeci svoju nadležnost da „usvaja zakone“ uređuje plate u javnom sektoru u skladu sa određenom javnom politikom koju je izglasala sama Skupština. Skupština ima puno ovlašćenje da izabere najbolji i najprikladniji modalitet za koji smatra da u pogledu javnih politika odgovara sistemu plata u Republici Kosovo. Jedino ograničenje koje Skupština ima u donošenju zakona je to da poštuje procedure donošenja zakona i da izglasava zakone koji su u saglasnosti sa Ustavom i tu proklamovanim vrednostima i načelima.

Prilikom analize osporenog zakona, Sud se s namerom fokusirao na proizvoljna „smanjenja“ plate, a ne na „povećanje“ plate zbog činjenice da je Skupština prilikom donošenja zakona morala da vodi računa o pravima lica kojima se plata skraćuje. Razlozi za smanjenje plata moraju biti mnogostruko održiviji od razloga za povećanje plata jer prvo umanjuje postojeće pravo, dok drugo doprinosi postojećem pravu. Po ovom pitanju, Sud naglašava da je zakonodavac ima pravo da posle ove presude preduzme svaku vrstu koraka da poveća plate u javnom sektoru tako da ispunji svaki cilj javne politike povećanja plata u određenom sektoru. Nije dužnost Suda da se izjašnjava o tome gde i kako treba izvršiti povećanje plata. Mogući modaliteti za ovo pitanje ostaju u potpunosti u diskreciji Skupštine i Vlade.

Kada je reč o ulozi Ustavnog suda u apstraktnoj oceni ustavnosti osporenog zakona, razjašnjeno je da je u svim slučajevima kada ovlašćene strane osporavaju određeni zakon Skupštine pred Ustavnim sudom, fokus ocene uvek na poštovanju ustavnih normi i ljudskih prava i sloboda – a nikada na oceni izbora javne politike koja je dovela do usvajanja određenog zakona. Nadležnost Suda u konkretnom slučaju je bila da oceni, *in abstracto*, da li je osporeni zakon ustavan ili ne i da u zavisnosti od odgovora – zapečati njegovu ustavnost ili da isti stavi van snage kao neustavan. Drugo je u ovom slučaju nužno.

Na nivou načela koja su utvrđena Ustavom, Sud je istakao da se među osnovnim vrednostima ugrađenim u Ustav, na kojima se zasniva ustavni poredak Republike Kosovo, između ostalog, nalaze i „podela vlasti“ i „vladavina prava“. Funkcionisanje demokratske države Republike Kosovo zasniva se na ustavnom načelu podele vlasti i kontrole balansa između njih. Na osnovu člana 4. Ustava koji se odnosi na oblik vladanja i podelu vlasti: (i) Skupština sprovodi zakonodavnu vlast; (ii) Vlada je odgovorna za sprovođenje zakona i državne politike; i (iii) sudska vlast je jedinstvena i nezavisna i sprovode je sudovi. Ove tri vlasti čine klasični trougao podele vlasti.

Odnos između “triju vlasti” zasnovan je na načelu podele vlasti i kontrole balansa između njih. Podela vlasti kao suštinsko načelo najvišeg ustavnog nivoa oličena je u duhu Ustava zemlje i kao o takvoj, o njoj se ne može pregovarati.

Svako od tri klasične grane podele vlasti, Ustav je posvetio posebno poglavlje. U sva tri navedena poglavlja [o zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti] predviđena su opšta načela kao i dužnosti i odgovornosti svake vlasti. Pored toga, tu su predviđeni i mehanizmi kontrole i balansiranja između njih koji čine suštinu načina na koji bi ove vlasti trebalo da kontrolišu i balansiraju jedna drugu bez stvaranja bilo kakvog neustavnog međusobnog “mešanja”, “zavisnosti” ili “podređenosti”, koja bi potencijalno mogla uticati na nezavisnost jedne ili druge vlasti. Logika načela podele vlasti je da uticaj jedne vlasti na drugu nikako ne bi smeo da uspostavi odnos mešanja ili zavisnosti ili podređenosti koji bi mogao dovesti do gubitka nezavisnosti da postupa kao vlast koja je slobodna i nije pod uticajem. Ovo predstavlja suštinu ustavne ravnoteže koju je Ustav utvrdio i koju treba održavati na svakoj interaktivnoj instanci između nezavisnih vlasti.

Pored toga, Sud je naglasio da je Ustav priznao poseban i važan status i ulogu u pravilnom obavljanju javnih državnih dužnosti i nezavisnim institucijama navedenim u Poglavlju XII Ustava, koje su kao takve ne bez razloga izdvojene. U ovo poglavlje spadaju: (i) ombudsman; (ii) stalni revizor Kosova; (iii) Centralna izborna komisija; (iv) Centralna banka Kosova; (v) Nezavisna komisija za medije; i (vi) nezavisne agencije.

Za razliku od drugih institucija navedenih u Poglavlju XII Ustava, “nezavisne agencije” koje su predviđene članom 142. Ustava su *“one institucije koje je osnovala Skupština, na osnovu relevantnih zakona, koji regulišu osnivanje, funkcionisanje i njihova ovlašćenja”*. Ovu razliku je potrebno evidentirati kao takvu iz razloga što su pet nezavisnih institucija koje su navedene pod tačkama (i), (ii), (iii), (iv) i (v) uspostavljene kao takve prilikom izglasavanja i stupanja na snagu postojećeg Ustava od strane zakonodavca, odnosno Skupštine; dok nezavisne agencije nisu uspostavljene kao takve prilikom izglasavanja postojećeg Ustava – već su agencije za čije uspostavljanje Ustav dodeljuje zakonom pravo Skupštini da ih uspostavlja i gasi, u zavisnosti od potreba koje se mogu javiti u javnom i društvenom životu. Za razliku od činjenice da Skupština može uspostavljati i gasiti nezavisne agencije *“po zakonu”*; Skupština ne može nikada *“po zakonu”* ugasiti bilo koju od gore navedenih nezavisnih institucija.

Ovo predstavlja glavnu razliku između nezavisnih institucija navedenih u Poglavlju XII Ustava – koja se kao takva mora uzeti u obzir svaki put kada se preduzimaju radnje koje se dotiču nezavisnih agencija – koje se razlikuju od drugih nezavisnih institucija.

Ključni zaključci koje je Sud izveo i primenio nakon analize odgovora Foruma Venecijanske komisije i mišljenja Venecijanske komisije i sudske prakse raznih

ustavnih i vrhovnih sudova, bili su sledeći: (i) ne postoji eventualni jedinstveni sistem za uređenje plata u javnom sektoru i ne postoji međunarodno priznato načelo koje utvrđuje uređenje “jednaka plata za jednaki rad”; (ii) većina zemalja reguliše plate različitim zakonima i istovremeno primenjuje različite metode regulišući to pitanje bilo posebnim zakonima za pojedine sektore ili nekom koncentrisanijom zakonskom regulacijom; (iii) Skupština, kao zakonodavni organ, ima ovlašćenje i organsko pravo da donese bilo kakvu vrstu zakonodavstva o regulisanju plata u javnom sektoru pod uslovom da isto bude u skladu sa Ustavom; (iv) načelo podele vlasti i ravnoteže između zakonodavne, izvršne i sudske vlasti ne podrazumeva izolovanje vlasti i odsustvo međuzavisnosti; međutim, isto podrazumeva izbegavanje situacija kojima se može stvoriti nezakonito “mešanje”, “zavisnost” ili “podređenost” između nezavisnih vlasti; (v) nezavisnost sudstva, kao jedne od grana vlasti, podrazumeva da je sudstvo oslobođeno spoljnog pritiska i da nije podložno uticaju izvršne grane; (vi) dovoljni resursi su od suštinskog značaja za garantovanje sudske nezavisnosti od drugih državnih institucija i privatnih stranaka – kako bi sudstvo moglo da obavlja svoje dužnosti sa integritetom i delotvorno; (vii) smanjenje budžeta od strane izvršne vlasti predstavlja primer kako se resursi za sudstvo mogu staviti pod prekomerni i neželjeni pritisak; (viii) ne postoji pravilo koje uspostavlja apsolutnu garanciju da se plate u plate u javnom sektoru ne mogu smanjivati *per se* – već smanjenje plata mora biti opravdano i nikada proizvoljno; (ix) do smanjenja plata pravosuđa može doći samo pod uslovima značajne ekonomske i finansijske krize, koja pored toga mora biti i zvanično priznata kao takva; (x) žrtvovanja u vreme krize [budući da je naglasak na smanjenju uvek kada postoje krize] koja imaju za rezultat smanjenje plata i koja nisu univerzalna i nisu ravnomerno raspoređena među svim građanima, srazmerno njihovoj individualnoj finansijskoj sposobnosti – ne smatra se da su u saglasnosti sa konceptima raspodele opterećenja između primalaca plata u državi.

Na samom kraju, Sud je naglasio još nekoliko važnih pitanja.

U slučaju nove izrade zakona u ovoj oblasti, Vlada u svojstvu predlagača zakona i Skupština u svojstvu onoga ko izglasava zakone, dužne su da uzmu u obzir načela navedena u ovoj presudi i ostale presude iz sudske prakse Ustavnog suda, u tumačenju odgovarajućih članova Ustava. Moraju se priznati „institucionalna, funkcionalna, organizaciona i budžetska“ nezavisnost pravosuđa i nezavisnih institucija, a svaka zakonska inicijativa mora poštovati tu nezavisnost (vidi presude KO73/16 i KO171/18).

Utvrđivanje gore navedenih povreda učinilo je osporeni zakon u celosti neustavnim. Sud je vrlo pažljivo analizirao mogućnost delimičnog poništavanja osporenog zakona. Međutim, u okolnostima konkretnog slučaja, takvo rešenje, za razliku od okolnosti Zakona br. 06/L-114 o javnim službenicima

koji je delimično poništen, nije bilo moguće iz dva glavnih razloga. Prvo, jer su ustavne povrede evidentirane u osporenom zakonu toliko ozbiljne težine da utiču na osnov funkcionisanja vlasti u Republici Kosovo – izazivajući neravnotežu u podeli vlasti na štetu pravosuđa i nezavisnih institucija. Drugo, zato što osporeni zakon ne pruža mogućnost da se ponište samo nekoliko odredbi i samo nekoliko tačaka Aneksa br. 1. i 2. jer bi svaka vrsta poništenja dovela do toga da zakon bude neprimenljiv u praksi. A u slučajevima kada analiza dovodi do zaključka da Zakon delimičnim ukidanjem postaje neprimenljiv sa preostalim članovima koji su ostali na snazi kao ustavni, Sud je u obavezi da poništi zakon u celini. Sud je takođe naglasio da sve vlasti, bez izuzetka, imaju ustavnu obavezu da međusobno sarađuju i obavljaju javne dužnosti radi opšteg javnog dobra i u najboljem interesu svih državljana Republike Kosovo. U ove javne dužnosti spada i obaveza svake vlasti da tokom vršenja ustavnih dužnosti vodi računa o poštovanju nezavisnosti vlasti kod koje stvara “mešanje”. Na primer, Vlada i Skupština, iako imaju ovlašćenje da predlažu odnosno izglasavaju zakone, koji bi mogli uticati i na sferu sudstva, kao treće vlasti; one [Vlada i Skupština] moraju osigurati da se prilikom izrade njihovih predloga pa do njihove finalizacije glasanjem Skupštine sačuva ustavna nezavisnost sestrinske vlasti, odnosno sudstva. Istu brigu i osetljivost, Vlada i Skupština moraju pokazati i prema ostalim državnim akterima kojima je Ustav dodelio ustavnu garanciju funkcionalne, organizacione, strukturne i budžetske nezavisnosti. Garantovanje i preliminarno osiguranje ustavnosti inicijativa Vlade i Skupštine mora biti stalni i nerazdvojni aspekt zakonskog stvaralaštva ove dve vlasti.

KI 56/18

Podnosilac

Ahmet Frangu

Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova ARJ. UZVP. br. 67/2017 od 22. decembra 2017. godine

Okolnosti ovog slučaja se odnose na zahtev podnosioca

da registruje svog pokojnog sina I.F. u Osnovnom registru umrlih (u daljem tekstu: ORU). Pokojni sin podnosioca zahteva je otputovao u Švedsku da bi se lečio od jedne teške bolesti. Tokom njegovog boravka u Švedskoj, sin podnosioca zahteva je aplicirao za azil, ali koristeći neko drugo ime, odnosno ime A.H. Organi Švedske su mu izdali karticu, koja je potvrđivala da je sin podnosioca zahteva bio tražilac azila, odnosno karticu LMA-kort na ime kojem je aplicirao, odnosno na ime A.H. Sin podnosioca zahteva je preminuo u jednoj zdravstvenoj ustanovi u Švedskoj. Medicinski izveštaj u vezi sa njegovom smrću je izdat na ime A.H. Nakon njegove smrti, Ambasada Republike Kosova u Švedskoj je izdala podnesak [br. 09/13] kojim je (i) pojasnila da je obavestila organe Republike Kosovo o smrti državljanina I.F.; (ii) potvrdila je da nema nikakve prepreke za vraćanje pokojnog I.F. u Republiku Kosovo; i (iii) tražila je od odgovorne kompanije za pogrebne usluge u Linkopingu da omogući prevoz za pokojnog I.F. na Kosovo.

Podnosilac zahteva se obratio opštini Priština sa zahtevom da se njegov pokojni sin I.F., registruje u ORU-u na osnovu Zakona br. 04/L-003 o civilnom statusu (u daljem tekstu: Zakon o civilnom statusu). Opština Priština je, odlukom [br. 01-203-194645] od 16. oktobra 2013. godine, odbila zahtev podnosioca, između ostalog, sa obrazloženjem da se dokumenti izdati od strane švedskih zdravstvenih ustanova ne podudaraju sa onim dokumentima izdatim u Republici Kosovo, jer prvi pripadaju osobi A.H., dok drugi pripadaju osobi I.F. Podnosilac zahteva je bezuspešno osporio gore navedenu odluku u Agenciji za civilnu registraciju Ministarstva unutrašnjih poslova, u Osnovnom sudu u Prištini, Apelacionom sudu i Vrhovnom sudu. Agencija za civilnu registraciju i redovni sudovi sva tri stepena su potvrdili: (i) odluku [br. 01-203-194645] od 16. oktobra 2013. godine opštine Priština; i (ii) odbili zahtev podnosioca za registraciju pokojnog sina I.F. u ORU-u, sa obrazloženjem da se dokumenti izdati od strane švedskih zdravstvenih ustanova ne podudaraju sa dokumentima izdatim u Republici Kosovo.

Podnosilac zahteva je osporio konstatacije redovnih sudova pred Sudom, navodeći da su odluke javnih organa donete uz povredu prava i osnovnih sloboda zagarantovane članovima 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP). U okolnostima ovog slučaja, Sud je odlučio da održi raspravu kako bi pojasnio pitanje činjenica i zakona i na istoj su, opština Priština, Agencija za civilnu registraciju i Ministarstvo unutrašnjih poslova pojasnili da je odsustvo medicinskih izveštaja na ime I.F. onemogućilo registraciju I.F.-a u ORU-u, dok je podnosilac zahteva pojasnio da javni organi nisu uzeli u obzir činjenice i posebnosti njegovog slučaja i štaviše, kao rezultat gore navedene ne-registracije, ostali su bez nerešenog civilnog statusa i supruga i maloletni sin pokojnog. U razmatranju navoda

podnosioca zahteva, Sud je utvrdio da je zahtev prihvatljiv, nakon što je ustanovio da se podnosiocu zahteva treba prihvatiti status direktne ili indirektne žrtve i ovaj zaključak je postignut nakon razrade i primene sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP). Dok, na razmatranju merituma slučaja, Sud je prvo pojasnio da okolnosti ovog slučaja, koje se odnose na odbijanje javnih organa da registruju pokojnog sina podnosioca zahteva u ORU-u, pokreću pitanje u vezi sa pravom na privatni život podnosioca zahteva i njegovo pravo na sudsku zaštitu prava i delotvorno pravno sredstvo, kao što je zagarantovano članovima 36. [Pravo na privatnost] i 54. Ustava i 8. [Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života] i 13. [Pravo na delotvorni pravni lek] EKLJP-a. Što se tiče pitanja koja se odnose na pravo na privatni život, Sud je, primenjujući sudsku praksu ESLJP-a, onoliko koliko je bilo relevantno za okolnosti slučaja, između ostalog, pojasnio (i) obaveze države za zaštitu privatnog života koja su zagarantovana Ustavom i EKLJP-a; (ii) razliku između negativnih i pozitivnih obaveza države u vezi sa zaštitom ovog prava; (iii) činjenicu da se u okolnostima ovog slučaja, država nije nužno „umešala“ u prava podnosioca zahteva i nije uspeła da ruži zaštitu prava odbijanjem, što je rezultiralo ocenom okolnostima ovog slučaja sa stanovišta pozitivnih obaveza države; (iv) da pozitivne obaveze države, između ostalog, traže da javni organi razmatraju posebnosti jednog slučaja i preduzmu mere da obezbede efektivnu zaštitu prava na privatni život ili pruže pravni okvir koji štiti prava pojedinaca ili utvrde i sprovode određene mere pogodnih za okolnosti jednog slučaja; i (v) da su u ovakvim slučajevima, javni organi obavezni da razmatraju ravnotežu ili bilans između interesa pojedinca, uključujući prirodu navoda i da li se isti odnose na „osnovne aspekte“ privatnog života i obaveze države, uključujući da li se isti odnose na „uske i jasne“ ili „široke i neodređene“ obaveze i mogući teret koje oni imponuju državi.

Dok, što se tiče pitanja koja se odnose na pravo na sudsku zaštitu prava i delotvorno pravno sredstvo, Sud je, primenjujući sudsku praksu ESLJP-a onoliko koliko je relevantno za okolnosti ovog slučaja, između ostalog, pojasnio (i) da ova prava podrazumevaju postojanje pravnog sredstva koje razmatra srž sadržaja konteksta, odnosno navoda jednog podnosioca zahteva i omogućava potrebnu prepravku; (ii) pojam navoda „diskutabilan“ za svrhu člana 54. Ustava i člana 13. EKLJP-a; i (iii) činjenicu da u kontekstu navoda za zaštitu privatnog prava, pravno sredstvo treba da omogući razmatranje srži određenih navoda, i ocenu ravnoteže između konkurentnih interesa. U oba slučaja, važan je cilj Ustava i EKLJP-a da garantuju „praktična i delotvorna“, a ne „teorijska i iluzorna“ prava. U primeni ovih principa u okolnostima ovog slučaja, u vezi sa članom 36. Ustava i na osnovu člana 8. EKLJP-a, Sud je istakao da javni organi, uključujući redovne sudove, van nalaza da u vezi sa smrću sina podnosioca zahteva nedostaje medicinski izveštaj koji potvrđuje njegovu smrt, što je rezultiralo odbijanjem da podnosilac zahteva registruje

sina u ORU-a, sa ozbiljnim posledicama ostavljanja nerešenog civilnog statusa za suprugu i maloletnog sina pokojnog, nisu uzeli u obzir činjenicu da (i) da nije sporno da je sin podnosioca zahteva preminuo; i (ii) da su takvu činjenicu potvrdili i sami javni organi u Republici Kosovo, odnosno Ambasada Kosova u Švedskoj gde se smrt dogodila. Štaviše, javni organi, odbijanjem zahteva podnosioca da registruju smrt njegovog sina u ORU-u, uprkos činjenici da ista smrt nije sporna, (i) ne samo da su krajnje formalno primenili zakon na snazi, ne uzimajući u obzir tako ni mogućnost međunarodne pravne saradnje sa državom Švedskom, a ni mogućnost datu korišćenjem odredbi van parničnog postupka, već (ii) u suprotnosti sa ustavnim i zahtevima EKLJP-a, nisu razmotrili ravnotežu i bilans između konkurentnih interesa, odnosno srž i posebnosti navoda podnosioca zahteva i obaveze države da zaštiti prava na privatni život. Sud je pojasnio da će razmatranje takve ravnoteže rezultirati zaključkom da su navodi i tvrdnje podnosioca zahteva „uski i jasni“ i ne rezultiraju ne-proporcionalnim obavezama prema državi. Štaviše, takvim odbijanjem u odsustvu medicinskog izveštaja, ne uzimanjem u obzir bilo koje okolnosti i posebnosti slučaja, odluke državnih organa su rezultirale samo na „teorijskim i iluzornim“ ustavnim pravima za podnosioca zahteva, a ne na „praktičnim i efikasnim“ ustavnim pravima kako to propisuju Ustav i EKLJP. Shodno tome, Sud je utvrdio da postupci koji su praćeni od strane administrativnog i sudskog sistema u suprotnosti sa pozitivnim obavezama države, nisu rezultirali ostvarivanjem prava podnosioca zahteva na poštovanje njegovog privatnog života, suprotno stavu 1. člana 36. Ustava u vezi sa članom 8. EKLJP-a. Dok je, u vezi s članom 54. Ustava, zajedno sa članom 13. EKLJP-a, Sud naveo da su, uzimajući u obzir gore navedeni nalaz, navodi podnosioca zahteva o povredi člana 54. Ustava u vezi sa članom 13. EKLJP-a, jasno „diskutabilni“, kao što je definisano i sudskom praksom Suda i praksom ESLJP-a. Pored toga, Sud je ocenio da u suprotnosti sa zahtevima gore navedenih članova i odgovarajućom sudskom praksom, pravna sredstva, u okolnostima ovog slučaja, nisu rezultirala ni razmatranjem srži suštine navoda podnosioca zahteva niti su omogućila potrebnu ispravku. Sud je ponovio da je ograničeno i krajnje formalno razmatranje navoda podnosioca zahteva, izolovano od specifičnosti slučaja i relevantnih posledica, rezultiralo i nedostatkom praktične i delotvorne zaštite sudskih prava i delotvornim rešavanjem zahteva podnosioca u suprotnosti sa članom 54. Ustava u vezi sa članom 13. EKLJP-a. Shodno tome, Sud je utvrdio da presude redovnih sudova i odluke Agencije za civilnu registraciju i opštine Priština nisu u skladu sa pravima i osnovnim slobodama podnosioca zahteva, zagarantovanim stavom 1. člana 36. Ustava u odnosu na član 8 EKLJP-a i član 54 Ustava, u vezi sa članom 13. EKLJP-a, i shodno tome, iste treba da se proglase nevažećim. Sud je takođe ovom presudom naložio Agenciji za civilnu registraciju da do 30. oktobra 2020. godine registruje smrt I.F., odnosno sina podnosioca zahteva, u Osnovnom registru umrlih.

ESLJP – važne odluke
(1. jul – 31. decembar 2020. godine)

*** Povreda prava na privatni život transseksualca muškog izgleda čiji je zahtev za promenu pola bio odbijen bez razloga (09/07/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Y.T. protiv Bugarske** (predstavka br. 41701/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na transseksualca (Y.T.) koji je preduzeo korake da promeni svoj fizički izgled i čiji su zahtev za promenu pola (sa ženskog na muški) bugarski sudovi odbili. On je tvrdio da je tokom adolescencije postao svestan svog muškog rodnog identiteta i da je u društvu živeo kao muškarac. Sud je utvrdio da su sudske vlasti utvrdile da je Y.T. započeo proces rodne tranzicije, menjajući svoj fizički izgled, i da je njegov socijalni i porodični identitet već dugo bio kao muškarac. Uprkos tome, smatrali su da javni interes zahteva da se zakonska promena pola ne sme dozvoliti, bez preciziranja tačne prirode ovog javnog interesa, i nisu izbalansirali ovaj interes protiv prava Y.T. na pravno priznanje njegovog rodnog identiteta. Sud je utvrdio ovo kao rigidnost u obrazloženju domaćih sudova, što je postavilo Y.T. - tokom nerazumnog i kontinuiranog perioda - u zabrinjavajući položaj, u kome je mogao da oseti osećaj ranjivosti, poniženja i strepnje. Odbijanje domaćih organa da dozvole pravno priznanje Y.T.-ove promene pola, bez navođenja relevantnih i dovoljnih razloga, i bez objašnjenja zašto je bilo moguće prepoznati identičnu promenu pola u drugim slučajevima, predstavljalo je neopravdano mešanje u pravo Y.T.-a na poštovanje za svoj privatni život.

*** Odbijanje da se upišu podaci o rođenju deteta rođenog u inostranstvu putem surogat majčinstva, ne predstavlja povredu prava na poštovanje privatnog života, ukoliko se usvajanjem može uspostaviti pravni odnos roditelja i deteta (16/07/2020)**

U presudi Veća u slučaju **D protiv Francuske** (predstavka br. 11288/18), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da nije bilo **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije)** pročitano u vezi sa članom 8.

Slučaj se odnosio na odbijanje zahteva za prepis rodnog lista deteta koje je rođeno pomoću surogat majčinstva u inostranstvu, u matičnu knjigu rođenih u Francuskoj uz obrazloženje da je majka naručiljica označena kao majka u rodnom listu, budući da je genetska majka. Sud je primetio da je već odlučivao u vezi sa pitanjem pravnog odnosa roditelj-dete između

deteta i njegovog nameravanog oca, gde je poslednje navedeni bio biološki otac, u svojim presudama *Mennesson protiv Francuske* i *Labassee protiv Francuske*. Prema njegovoj sudskoj praksi, postojanje genetske veze ne znači da detetovo pravo na poštovanje njegovog privatnog života zahteva zakonski odnos s ocem koji se planira uspostaviti upisom podataka iz inostranog izvoda iz matične knjige rođenih. Sud nije video razloga u okolnostima ovog slučaja da donese drugačiju odluku u vezi sa priznavanjem pravnog odnosa sa nameravanom majkom, koja je bila detetova genetska majka. Sud je takođe ukazao na svoj nalaz u savetodavnom mišljenju br. P16-2018-001 da usvajanje proizvodi slične efekte na registraciju stranih podataka rođenja kada je u pitanju priznavanje pravnih odnosa deteta i majke koja mu je namenjena.

*** Odluka za klevetu protiv rumunskog političara Macovei dovela je do povrede Konvencije (28/07/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Macovei protiv Rumunije** (predstavka br. 53028/14), Evropski sud za ljudska prava je, sa pet glasova za i dva protiv, utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na podnosioca predstavke koji je proglašen odgovornim za klevetu drugog političara. Sud je posebno utvrdio da su izjave podnosioca predstavke, u kojoj je kombinaciju rada drugog političara kao advokata i člana parlamenta nazvala primerom korupcije, bile mešavina vrednosnog suđenja i činjeničnog stanja. Ona nije nameravala da izvrši neopravdani napad na drugog političara koji je dobio slučaj klevete protiv nje, već je iskoristila svoju izjavu da bi iznela opšti stav u vezi sa korupcijom u kontekstu svoje podrške zakonu koji sprečava ljude koji rade kao advokati i članovi parlamenta istovremeno. Apelacioni sudovi, koji su ukinuli prvostepenu presudu kojom je odbijen zahtev za klevetu, nisu pružili uverljive razloge za svoje zaključke i nisu postigli pravičnu ravnotežu između konkurentskih prava koja su u pitanju. Kazna - odšteta i nalog za plaćanje konačne presude objavljene u novinama - takođe je imala negativni efekat na njenu slobodu izražavanja.

*** Pravna sredstva za prekomerno trajanje postupka u Hrvatskoj su utvrđena da u velikoj meri nisu delotvorna između marta 2013 i maja 2019 (30/07/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Kirinčić i drugi protiv Hrvatske** (predstavka br. 31386/17) i **Marić protiv Hrvatske** (predstavka br. 9849/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno zaključio da je došlo do: **povrede člana 6, stav 1 (Pravo na pravično suđenje/dužinu postupka)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i **povrede člana 13. (Pravo na**

delotvorni pravni lek) Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na žalbe o povredi prava na pravično suđenje u razumnom roku i nedostatak delotvornih domaćih pravnih sredstava za takve žalbe. U slučaju *Kirinčić i drugi protiv Hrvatske*, Sud je utvrdio da su građanski postupci zbog imovinskih prava duži od 15 godina povredili uslov Konvencije o „razumnom roku“. Žalba podnosioca predstavke Ustavnom sudu nije bila delotvorno pravno sredstvo, jer taj sud nije uzeo u obzir ukupnu dužinu postupka, već mnogo kraći period od pet meseci. Sud je utvrdio da je i dužina građanskog postupka za naknadu štete u slučaju *Marić protiv Hrvatske* koji je trajao nešto više od četiri godine takođe bila prekomerna. Pored toga, sud je utvrdio da podnosilac predstavke nije bio obavezan da koristi pravna sredstva za dugotrajne postupke prema Zakonu o sudovima iz 2013. godine, jer nisu bila delotvorna. Konkretno, pravno sredstvo za ubrzavanje postupka se moglo primeniti samo kada su već postali prekomerno dugi, dok je kompenzaciono sredstvo imalo previše ograničenja.

*** Odgovor albanskih vlasti na kiselinski napad bio je neefikasan (04/08/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Tërshana protiv Albanije** (predstavka br. 48756/14), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da nije bilo **povrede člana 2. (Pravo na život)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i **povrede člana 2. (istraga) Konvencije**.

Slučaj se odnosio na napad kiselinom na podnosioca predstavke 2009. godine. Ona je sumnjala da iza napada stoji njen bivši suprug, kojeg je optužila za porodično nasilje. Sud je posebno utvrdio da država ne može biti odgovorna za napad. Da je bila svesna rizika za podnosioca predstavke, bila bi njena dužnost da preduzme preventivne mere. U ovom slučaju, međutim, nacionalne vlasti su tek nakon incidenta saznale za nasilno ponašanje bivšeg supruga podnosioca predstavke. S druge strane, istraga o napadu koji je imao obeležja rodno zasnovanog nasilja i zbog toga bi podstakla vlasti da reaguju sa posebnom marljivošću, nije uspeła ni da identifikuje supstancu koja je bačena na nju. Štaviše, istraga je prekinuta u 2010. godini, bez identifikovanja odgovorne osobe, a podnositeljka predstavke od tada nije dobila nikakve informacije o napretku istrage, uprkos njenim ponovljenim zahtevima. Sud nije mogao prihvatiti u takvim okolnostima da je odgovor vlasti na kiselinski napad bio efikasan.

*** Finske vlasti nisu uspele da preduzmu mere predostrožnosti za oduzimanje oružja učeniku pre pucnjave u školi (17/09/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Kotilainen i drugi protiv Finske** (predstavka br. 62439/12), Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je sa šest glasova za i jednim protiv došlo do **povrede člana 2. (Pravo na život)** Evropske konvencije o ljudskim pravima zbog

propusta vlasti da poštuju svoju dužnost marljivosti i oduzmu oružje ubice pre napada, i, jednoglasno, da nije bilo **povrede člana 2 o istrazi nakon napada**. Slučaj se odnosio na žalbe o propustu vlasti da zaštite život žrtava pucnjave u školi 2008. godine u gradu Kauhajoki, u kojoj je ubijeno 10 ljudi. Tokom pucnjave je ubijeno devet učenika i učitelj, koju je izveo učenik škole koji se nakon toga ubio. Sud je utvrdio da vlasti nisu mogle znati za stvarni i neposredni rizik po život rođaka podnosioca predstavke. Međutim, policija je znala za postove studenta na Internetu, obavila je intervju sa njim pre napada i razmotrila je mogućnost oduzimanja oružja, ali se odlučila protiv toga. Takva konfiskacija bi bila razumna mera predostrožnosti, koja je takođe bila dozvoljena zakonom. Propust da preduzmu taj korak značio je da vlasti nisu ispunile svoju posebnu dužnost marljivosti koja proizilazi iz posebno visokog nivoa rizika koji je svojstven bilo kakvom prekršaju koji uključuje upotrebu vatrenog oružja.

*** Zahtev da novinarka svedoči i otkrije izvor svog članka o trgovini drogom nije bio dovoljno opravdan (06/10/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Jecker protiv Švajcarske** (predstavka br. 35449/14), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na novinarku koja se žalila da je bila primorana da svedoči tokom krivične istrage o trgovini drogom i da su vlasti zahtevale da obelodani svoje izvore nakon objavljivanja članka u novinama o preprodavcu lakih droga koji joj je dao informacije. Savezni vrhovni sud je utvrdio da se gđa Jecker ne može pouzdati u pravo odbijanja svedočenja, jer je trgovina lakim drogama bila težak prekršaj. Pozivajući se na ravnotežu postignutu u zakonodavstvu između dotičnih interesa, on je smatrao da je javni interes za krivično gonjenje teškog krivičnog dela droge nadmašio interes za zaštitu izvora. Sud je istakao da s obzirom na važnost zaštite novinarskih izvora za zaštitu slobode u demokratskom društvu, zahtev da novinar otkrije identitet svog izvora ne može biti u skladu sa članom 10. Konvencije, osim ako nije opravdano prevashodnim zahtevom u javnom interesu. U ovom slučaju, nije bilo dovoljno da se mešanje nametne, jer je predmetno delo spadalo u određenu kategoriju ili je bilo obuhvaćeno pravnim pravilom formulisanim uopšteno; umesto toga, trebalo je utvrditi da je to neophodno u konkretnim okolnostima. Međutim, Savezni vrhovni sud je odlučio o slučaju, pozivajući se na vežbu balansiranja koju je zakonodavac izvršio opšte i apstraktno. Njegova presuda stoga nije mogla dovesti do zaključka da je nalog za svedočenje gđe Jecker zadovoljio prevashodni zahtev u javnom interesu.

*** Nije došlo do povrede prava da se ne sudi ili kazni dva puta u slučaju prekršaja vožnji (08/10/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Bajčić protiv Hrvatske** (predstavka br. 67334/13), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da **nije bilo povrede člana 4 stav 1 Protokola br. 7 (Pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dva put po istom predmetu)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na žalbu podnosioca predstavke da mu je dva puta suđeno i kažnjavano za isti prekršaj u vožnji. Konkretno, prvo je bio osuđivan u prekršajnom postupku zbog prebrze vožnje, a kasnije u krivičnom postupku zbog izazivanja fatalne saobraćajne nesreće. U prvom postupku je kažnjen, a u drugom mu je izrečena zatvorska kazna. Po mišljenju Suda, ciljeve kažnjavanja, pri čemu su obrađivani različiti aspekti istog ponašanja, treba posmatrati kao celinu. U slučaju podnosioca predstavke takvi su ciljevi ostvareni kroz dva komplementarna postupka, koji su bili dovoljno povezani u suštini i na vreme da bi se moglo smatrati delom integralne šeme sankcija prema hrvatskom zakonu zbog njegovog nepridržavanja sigurnosti drumskog prometa propisi koji su kao rezultat toga prouzrokovali fatalnu saobraćajnu nesreću. Sud stoga nije utvrdio zloupotrebu prava države da izrekne kaznu u slučaju podnosioca predstavke. Niti bi mogao zaključiti da je podnosilac predstavke pretrpeo bilo kakve nesrazmerne predrasude proistekle iz dupliranja postupka i kazni.

*** Povreda prava na slobodu veroispovesti zatvorenika koji u zatvoru Iași nije uzimao obroke u skladu sa propisima islama (10/11/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Saran protiv Rumunije** (predstavka br. 65993/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je: **došlo do povrede člana 9. (Sloboda misli, savesti i veroispovesti)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na obezbeđivanje hrane za zatvorenika u skladu sa pravilima islama. G. Saran je držan u pet rumunskih zatvora (Botoșani, Codlea, Deva, Iași i Miercurea-Ciuc), između 2016 i 2018. godine, On se žalio da nije primao hranu u skladu sa pravilima islama u dva zatvora (Iași i Miercurea-Ciuc) koji su tražili da podnese pismeni dokaz o privrženosti toj religiji, iako je on izjavio da je musliman kada je primljen u zatvor, a pomoćni etnički i verski podaci u zatvoru Iași Prison su navodili da je on musliman. Sud je posebno utvrdio da, odbijanjem da se obezbedi g. Saranu hrana u skladu sa verom dok je bio u zatvoru Iași, nacionalni organi nisu uspostavili ravnotežu između interesa zatvora, interesa drugih zatvorenika i individualnih interesa navedenog zatvorenika.

Sud je takođe istakao da je g. Saran primao hranu u skladu sa svojom verom u zatvorima Botoșani, Codlea i Deva, što je ukazivalo na to da je rumunski sistem zatvora u mogućnosti da ispunji takve zahteve. Sud je odbio žalbe podnosioca predstavke u vezi sa zatvorom Miercurea-Ciuc Prison, utvrđujući da su one uložene van zakonskog roka.

*** Konvencija ne dozvoljava vladi da koristi međudržavni mehanizam prijave za zaštitu prava pravnog lica koje nije „nevladina organizacija” (16/12/2020)**

Slučaj **Slovenija protiv Hrvatske** (predstavka br. 54155/16) se odnosio na neplaćene i dospelu dugove koje su Ljubljanskoj banci dugovale razne hrvatske kompanije na osnovu zajmova datih u vreme bivše Jugoslavije. **Sud** je većinom glasova istakao da **nije nadležan da razmatra slučaj**.

Sud je primetio da prema članu 34. (Pojedinačne predstavke), pravno lice može pokrenuti postupak pre njim, pod uslovom da je bio „nevladina organizacija“ u smislu tog člana. Ideja koja stoji iza ovog principa bila je da se osigura da država članica ne može da deluje i kao podnosilac zahteva i kao tuženi u istoj stvari. Član 33. Konvencije (Međudržavni sporovi) nije dozvolio vladi podnosiocu predstavke da brani prava pravnog lica koje se nije kvalifikovalo kao „nevladina organizacija“ i koje stoga ne bi imalo pravo da podnese pojedinačnu predstavku prema članu 34. Budući da Ljubljanska banka nije bila „nevladina organizacija“ u smislu člana 34, nije imala svojstvo da podnese pojedinačnu predstavku. Shodno tome, član 33 nije ovlastio Sud da ispita međudržavni spor koji navodi povredu bilo kog prava iz Konvencije u pogledu ovog pravnog lica. Sud stoga nije bio nadležan da razmatra ovaj slučaj.

*** Otpuštanje nastavnika zbog održavanja nastave na srpskom jeziku predstavlja povredu Evropske konvencije (17/12/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Mile Novaković protiv Hrvatske** (predstavka br. 73544/14), Evropski sud za ljudska prava je, sa šest glasova za i jednog protiv, utvrdio da je **došlo do: povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na žalbu nastavnika zbog otpuštanja 1999. godine zbog predavanja na srpskom, a ne na hrvatskom jeziku. Po nacionalnosti Srbin, veći deo svog profesionalnog života živio je i radio u Hrvatskoj, a u vreme otkaza radio je u srednjoj školi u Istočnoj Slavoniji, na području koje je nakon rata mirno integrisano na hrvatsku teritoriju. Vlasti su posebno zaključile da se od njega nije moglo očekivati da uči hrvatski jezik, s obzirom na to da je tada imao 55 godina. Sud je presudio da su vlasti otpustile nastavnika, bez razmatranja bilo kakvih alternativa poput obuke. Oslanjajući se samo na njegovu starost i godine radnog staža, vlasti su primenile najstrožu sankciju, čime su značajno povređena njegova prava.

*** Kažnjavanje novinara za korišćenje informacija dobijenih u suprotnosti sa tajnošću istrage nije predstavljalo preterano mešanje u njegovu slobodu izražavanja (17/12/2020)**

U presudi Veća u slučaju **Sellami protiv Francuske**

(predstavka br. 61470/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da **nije bilo povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na osudu novinara zbog korišćenja podataka dobijenih povredom profesionalne tajne, nakon objavljivanja složene slike koju je policija napravila u vezi sa tekućom istragom. Sud nije video snažan razlog da dovede u pitanje ocenu domaćih sudova, koji su, prvo, utvrdili da interes za informisanjem javnosti nije opravdao upotrebu predmetnog dokaza i, drugo, da je objavljivanje materijala imao negativan uticaj na vođenje krivičnog postupka. S obzirom na ova razmatranja, uzimajući u obzir slobodu procene koja je ostavljena državama i činjenicu da je domaća vlada pravilno sprovela balansiranje konkurentskih interesa sudova, koji su primenili relevantne kriterijume prema sudskoj praksi Suda, Sud je zaključio da nije došlo do povrede člana 10. Konvencije o zaštiti slobode izražavanja.

(Za više detalja posetite sajt Evropskog suda za ljudska prava: www.echr.coe.int)

INFORMACIJE O USTAVNOM SUDU

Zgrada Ustavnog suda:

Ustavni sud Republike Kosovo, od svoje funkcionalizacije 2009. godine je smešten u zgradi bivšeg Zaštitnog korpusa Kosova ZKK, koja se nalazi u centru Prištine, u Gradić Pejtonu. Ova lokacija Suda, u centru glavnog grada, je simbol jednakog pristupa na ustavnu pravdu svih građana i drugih ovlašćenih stranki. Ova zgrada se tokom godina prilagođavala potrebama i prirodi rada Ustavnog suda. Ovo je urađeno uz pomoć donatora. Konkretno, sudnica je finansirana od strane Ustavnog suda Republike Turske 2010. godine, osnivanje biblioteke Suda je u potpunosti projekat GIZ za pravnu reformu, a dodatne kancelarije-kontejneri su donacija Ustavnog suda Republike Turske 2011. godine.

Zgrada Suda ima korisnu prostoriju za rad od 784 m² u kojoj rade 65 radnika.

ADRESA

Ulica: "Perandori Justinian", nr. 44, 10 000 - Priština

Tel: +383 (0)38 60 61 62

Mob: +383 (0)45 200 595; +383 (0)45 200 576

Fax: +383 (0)38 60 61 70

E-mail: gjkata.kushtetuese@gjk-ks.org

Veb: www.gjk-ks.org